

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 109/17

KLAGER: Bufetat region øst ved avdelingsdirektør Lena Holm Berndtsson og regiondirektør Ingrid Pellin Berg

PUBLIKASJON: Hamar Arbeiderblad

PUBLISERINGSDATO: 26.01.2017

STOFFOMRÅDE: Barnevern/sosial/helse

SJANGER: Nyhetsartikkel

SØKERSTIKKORD: Tittelbruk, identifisering, samtidig imøtegåelse

REGISTRERT: 11.05.2017

BEHANDLET I PFU: 29.08.2017

BEHANDLINGSTID: 78 dager

KLAGEGRUPPE: Offentlig

PFU-KONKLUSJON:

HENVISNING VVPL.:

OMTALE/ANONYM.:

MERKNADER: Klage med samtykke

SAMMENDRAG:

Hamar Arbeiderblad (HA) hadde **torsdag 26. januar 2017** et hovedoppslag som fortalte at «Fortvilet far gir opp kampen om barna». Tittelen var satt inn i et anonymisert bilde av far med ryggen mot kamera. I henvisningsteksten på avisas førsteside sto det:

«Etter 27 samtaler med mor varsler familievernkontoret i Hamar barnevernet i Ringsaker om at far er voldelig. Tobarnsfarens blir ikke kvitt de udokumenterte påstandene. Mens han kjemper for samvær med barna slår fylkesmannen fast at familievernkontoret har brutt helseloven.»

I bildeteksten ble det opplyst:

«GIR OPP: Det er sju år siden tobarnsfarens hadde normalt samvær med sine barn etter samlivsbrudd. Han støttes av barnevernet i Ringsaker – men blir ikke kvitt påstandene om voldsbruk.»

Artikkelen inne i avisen, som gikk over tre sider, hadde tittelen «Overgrep mot far – familiekontor brøt loven» og følgende ingress:

«FAMILIEKONFLIKT: – Jeg har tapt mine barn til feministene på Hamar familievernkontor som gjør enkle og forutinntatte slutninger. Men jeg har selvrespekten i behold.»

I brødteksten skrev HA innledningsvis:

«Tobarnsfaren rusler gjennom lekeparksen. Han savner barna sine. Det er sju år siden han sist hadde normal sosial omgang med ungene som nå er i barneskolealder.

Til tross for at både Gjøvik familievernkontor (Bufetat) og barnevernet i Ringsaker slår fast at tobarnsfaren verken har utøvd vold eller psykisk terror mot sine barn fortsetter psykologekspertene på Hamar familievernkontor (Bufetat) å hevde det motsatte.»

Under mellomtittelen «**BRØT HELSELOVEN**» sto det:

«Nå konkluderer Fylkesmannen med at psykologspesialistene på familievernkontoret har brutt helseloven i den hensikt å fremme mors interesser i konflikten mellom foreldrene.»

Det fremkom at det var Fylkesmannen i Hedmark som hadde levert en tilsynsrapport i saken. HA omtalte rapporten som «**knusende**», og skrev at Fylkesmannen i rapporten ga psykologspesialistene, som avisen for øvrig også navnga, «**det glatte lag**». Avisen forklarte dessuten hvorfor tilsynet var rettet mot helsepersonellet, ikke tjenesten:

«Fylkesmannen tok saken til behandling etter pasient og brukerrettighetsloven. Siden familievernkontoret ikke er definert som en helsetjeneste, rettes tilsynet direkte mot helsepersonellet.»

I brødteksten uttalte far seg om situasjonen. Han sa blant annet:

«- Jeg har klaget formelt og uformelt til familievernkontoret/Bufetat i tre år. Jeg er arrogant blitt avvist gjennom disse årene. Det er trist at ikke psykologspesialister forstår at de opptrer utenfor loven som skal sikre at helsepersonell jobber innen etiske og faglige normer. [NN] samarbeider fremdeles med barnas mor i denne saken og opprettholder sine påstander om voldsutøvelse mot mor og barn. Ringsaker barnevern har i to omganger konkludert med at i den grad det er utøvd vold mot barna, så er det av mor, påpeker barnefaren.

Nå forventer Ringsaker-mannen opprydding. Han finner seg ikke i at barnevern og familievernkontor skyver ungene hans rundt i dette kaoset. Tobarnsfaren påpeker at menn er tapere i ni av 10 barnefordelingssaker.»

I brødteksten ble det også opplyst at far ikke ble orientert om beskyldningene mot ham da familievernkontoret i Hamar formidlet påstandene om vold til barnevernet. Beskyldningene skal være basert på det som fremkom i samtaler psykologspesialistene hadde med mor.

HA fortalte videre at det var barnevernansatte som har støttet faren, som gjorde han kjent med påstandene. Det ble opplyst at både far og barnevernet i Ringsaker gjentatte ganger har bedt Hamar familievernkontor om «**en konkretisering av de påståtte voldsovergrepene**», men uten å lykkes.

Under mellomtittelen «**FALSKE PÅSTANDER**» skrev HA:

«Ringsaker barnevern og Bufetat Gjøvik har gjennomført grundige undersøkelser av begge barna og slår fast at far ikke har utøvd noen slags form for vold mot

ungene sine. Like fullt opprettholder psykologspesialistene på familievernkontoret sine påstander om voldsutøvelse fra far.»

På direkte spørsmål om far gir opp, svarte han:

«- Ja, for knuten hos mor er hard og regiondirektør [NN] i familievernet mener jeg er voldelig. Jeg er redd jeg må vente til barna er store nok til å bestemme[.]»

Det fremkom for øvrig at pliktbruddet Fylkesmannen konkluderte med, **«ikke er av en slik art at saken sendes over til Statens helsetilsyn for vurdering av administrativ reaksjon»**. Pliktbruddet som Fylkesmannen konkluderte med, skyldtes at psykologspesialistene hadde formulert en rapport, som også var en sentral del av en erklæring, på en måte som ikke var tilstrekkelig objektiv; det kunne fremstå som at spesialistene **«har konkludert med at far utøver vold - og da på bakgrunn av opplysninger som i all hovedsak stammer fra mor»**.

I en sidesak med tittelen **«Familievernsjefen: Jeg kan tenke meg å møte faren for en samtale om saken»**, kommenterte Børje Sundbakken, leder for Familievernet Innlandet, saken. I ingressen ble han sitert slik:

«- Jeg har oppfattet at familievernkontoret tar selvkritikk i sitt svar på Fylkesmannens rapport i denne saken[.]»

Og på kritikken fra far mot det han omtalte som «feministene» på familievernkontoret, svarte Sundbakken:

«- Selv om jeg startet i jobben så sent som i fjor sommer kjenner jeg ikke mitt barnevernskantor på denne måten. Vi har et mannsfokus - der vi er opptatt av å få fram alle sider av saken (...)»

«- Mor har vært klient rent terapeutisk på familievernkontoret. Spesialistene hos oss har ingen utredningsplikt. Den ligger hos barnevernet. Når det gjelder påstandene om vold, oppfatter jeg at vi har tatt selvkritikk på styrken i dette punktet. Det følges opp internt. Derfor vil jeg også ta initiativ overfor far. Vi må få mer klarhet i dette. Vi må få vekk noen av de vonde følelsene og er det begått feil, innrømmer vi det, sier Sundbakken.»

Videre refererte HA også fra svaret som den ene psykologspesialisten hadde gitt Fylkesmannen, og det fremkom i den sammenheng at vedkommende, som for øvrig også var avbildet i artikkelen, beklaget **«at familievernkontoret bidro til en forsterket polarisering mellom foreldrene»**:

«- (...) Vi har forstått at far er svært uenig i våre bekymringer rundt hans mulige voldsutøvelse og at han føler seg stemplet som voldsutøver gjennom brevet fra mars 2013. Vi har formidlet til far at vi på grunnlag av mors beskrivelser har trukket slutninger som vi forstår at far opplever krenkende og usanne. Vi har beklaget overfor ham styrken i slutningene slik de framkommer i oppsummeringen og tilkjenner gitt at formuleringene er uheldige fordi de kan gi inntrykk av at han er vurdert av oss, poengterer [NN].»

For øvrig hadde HA vært i kontakt med barnevernsjefen i Ringsaker, som ikke ville si noe om saken og svare på spørsmål om hvorfor barneverntjenesten støtter far og hva de kan gjøre for at far får samvær med barna sine igjen. Av ytterligere en sidesak fremgikk det at

heller ikke mor ville kommentere saken. HA refererte kort en epost fra henne, samt en fra hennes advokat:

«- En slik sak og opplysninger tilknyttet denne er unntatt offentligheten og det bør utvises stor varsomhet ved omtale av dem. Avisen vurderes ikke å være en arena som er egnet til å løse en sak som gjelder familiekonflikter, herunder tvister knyttet til barnefordeling, sier hun.»

HA omtalte dessuten saken i lederartikkelen samme dag under tittelen «**Barna har rett til samvær**». Her het det blant annet:

«Hensynet til barna må veie tyngst når foreldre skal forsøke å finne gode ordninger for samvær med barna etter en skilsmisse. (...)

Menn er ofte den svake part i slike saker. (...) I noen saker ser vi også at menn nektes samvær fordi de anklages for vold mot sine egne barn. (...)

Det fratar imidlertid ikke det offentlige hjelpeapparatet ansvaret for å undersøke hver eneste påstand om vold mot barn på et objektivt grunnlag. (...) Den saken Hamar Arbeiderblad presenterer i dag er et talende eksempel på hvor galt det kan gå når fagetatene trekker forhastede slutninger.

Fylkesmannens krasse kritikk av Hamar familievernkontor kan ikke tolkes på annen måte enn at dette prinsippet er brutt i denne saken. Psykologspesialister har framsatt påstander om at en barnefar har utøvd vold mot sine egne barn uten en grundig undersøkelse av anklagene. Dette har bidratt til at faren ikke har hatt samvær med sine barn på sju år. Dette rammer først og fremst barna, som har rett til samvær med begge foreldre.

(...) Forsoning og konfliktdemping mellom foreldrene må være målet. Det er også til barns beste.»

Artiklene ble også publisert i HAs nettutgave.

KLAGEN:

Klager er Bufetat, region øst, som klager med samtykke fra de omtalte psykologspesialistene. Slik klager ser det, har HA brutt følgende tre punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP): 4.4, om å ha dekning for titler, 4.7, om bruk av navn og bilde på omtalte, og 4.14, om retten til samtidig imøtegåelse.

Klager forklarer at bakgrunnen for saken er at omtalte far klaget på en uttalelse fra to psykologspesialister; uttalelsen ble «skrevet på anmodning fra barneverntjenesten i anledning undersøkelse av barns omsorgssituasjon». Klager skriver: «Det påpekes at uttalelsen er omfattet av psykologspesialistenes taushetsplikt og således er unntatt fra offentlighet.» Videre opplyser klager at Fylkesmannen mener «rapporten er formulert slik at den ikke i tilstrekkelig grad er objektiv, og at det gir grunnlag for å påpeke pliktbrudd overfor psykologspesialistene».

Etter klagers mening er HAs fremstilling «ute av proporsjoner i forhold til det Fylkesmannen påpeker som kritikkverdig». Klager reagerer på det etaten mener er «sterke formuleringer» i ingressen, samt at saken har fått «fremtredende plassering og stort omfang». Slik klager ser det, insinuerer også HA i tittelen på selve artikkelen grove overtramp, som klager mener det ikke finnes faktisk belegg for.

Med hensyn til muligheten for å ta til motmæle, opplyser klager at redaksjonen kun tok kontakt med den ene psykologspesialisten som saken gjelder. Vedkommende skal ha vist til taushetsplikten og henvist til lederen for familievernkontoret: «Leder hadde deretter et møte med journalisten. Etter møtet var leder av den forståelse at det trolig ikke ville bli en omfattende sak i avisen.»

Klager mener deres ansatte ikke skulle vært avbildet og omtalt ved navn: «De utfører et viktig samfunnsoppdrag (...) Bufetat region øst kan ikke se at noe berettiget informasjonsbehov veier tyngre enn behovet for beskyttelse av de ansatte personlig i denne saken. Viktigheten av ikke å identifisere med navn, forsterkes av at denne type saker er taushetsbelagt, og at de ansatte i liten eller ingen grad, kan imøtegå kritikk som reises mot dem.»

For øvrig skriver klager at avisen «ikke bør være en arena for å løse familiekonflikter, og heller ikke foreldretvister».

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har ikke vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet.

TILSVARSRUNDEN:

Hamar Arbeiderblad (HA) avviser påstanden om at publiseringen innebærer brudd på god presseskikk. Slik HA ser det, var det viktig å omtale saken da den har offentlig interesse.

HA skriver: «Hamar Arbeiderblad synes det er tankevekkende at Bufdir [sic] i så liten grad er villig til å ta innover seg hvilken situasjon den aktuelle faren befinner seg i. (...) Hamar Arbeiderblad ser det som en viktig journalistisk oppgave å dokumentere fakta når det offentlige hjelpeapparatet begår alvorlige feil. I dette tilfellet har Hamar familievernkontor medvirket til at faren har fått en livssituasjon som utvilsomt preger ham sterkt. Dette har Fylkesmannen også slått ned på i sin rapport, og vi registrerer av rapporten at både psykologene og lederen for Familievernet Innlandet i ettertid beklager påstanden om voldsbruk.»

I sin argumentasjon for at HA ikke har begått noen presseetiske overtramp i denne saken, viser avisen til at det ikke er riktig at redaksjonen ikke kontaktet begge de omtalte psykologspesialistene: «Nyhetsredaktør John Arne Holmlund ringte [XX] uten å få svar, og fulgte deretter opp med to tekstmeldinger. De følger vedlagt. Fra psykolog [NN] fikk vi imidlertid beskjed om at bare lederen for Familievernet Innlandet, Børje Sundbakken skulle uttale seg i saken. Dette ble bekreftet av Sundbakken. Vi har dessuten publisert hele svaret til [NN] fra Fylkesmannens rapport. Hamar Arbeiderblad mener derfor at tilsvaret er godt ivaretatt.»

Slik HA ser det, ville det være unaturlig å anonymisere de omtalte ansatte: «De har sentrale stillinger i hjelpeapparatet i saker som denne, og de har betydelig innflytelse noe saken i seg selv illustrerer. I slike posisjoner har man makt (...) I vurderingen hører det også med at Fylkesmannen har påvist et lovbrudd som har fått alvorlige konsekvenser for barnefaren, som er den svake part i denne saken.»

Videre mener avisen at den også har dekning for artikkelens tittel: «De to psykologspesialistene ved Familievernkontoret har framsatt morens påstander om at faren begår 'psykisk og fysisk vold' mot sine barn uten at han har blitt informert om det. Påstanden har heller ikke blitt meldt til barnevernet slik at faren kunne få muligheten til å renske seg for anklagene. I stedet har familievernkontoret i brev form bedt om at påstandene holdes hemmelig for faren. Hamar Arbeiderblad tror de fleste foreldre ville oppleve dette som et overgrep fra det offentliges side, og anser det for å være dekning for denne delen av overskriften. At det er begått lovbrudd følger av at Fylkesmannen mener at de to psykologspesialistene har begått pliktbrudd etter helsepersonellovens § 15.»

Med hensyn til ingressen, så mener HA det er tydelig at den handler om en subjektiv påstand fra faren, «basert på den opplevelse han har hatt etter å ha blitt utsatt for ikke-dokumenterte voldspåstander».

For øvrig mener HA at klagers innvendinger knyttet til sakens omfang «viser manglende forståelse for hvilke konsekvenser lovbruddet har hatt for faren». HA skriver: «Etter vårt syn er dette en viktig sak som faller inn under medienes samfunnsoppdrag. Det må også pekes på at når saken strekkes over 3 sider, er det fordi nesten en hel side er viet tilsvarene.»

Klager opplyste i en kort kommentar at psykologspesialisten som kun er navngitt, men ikke sitert i avisen, ikke har registrert noen SMS-henvendelse fra HA, slik redaksjonen skriver.

For øvrig, ettersom avisen i sitt tilsvare har omtalt klager som Bufdir, presiserte klager også at det ikke er Bufdir som er klager, men altså Bufetat, region øst.

Hamar Arbeiderblad opplyste i en sluttreplikk om feil i vedleggene som fulgte tilsvaret (epostene som lå ved tilsvaret dokumenterte ikke ordentlig tekstmeldingene som var sendt fra nyhetsredaktøren til psykologspesialisten). HA har derfor sendt ny dokumentasjon (se vedlegg). For øvrig fastholder redaksjonen at også [XX] først ble forsøkt oppringt.

I tillegg skriver HA: «Det er imidlertid vesentlig å poengtere at det før denne meldingen ble sendt var klargjort at det var leder for Familievernet Innlandet, Børje Sundbakken som skulle stå for tilsvaret.» Utover dette har avisen heller ikke hatt ytterligere kommentarer til saken.